

CONTEXT 2018

**STUURGROEP 2018BRABANT
SAMEN CULTURELE HOOFDSTAD**

Context 2018

De Stuurgroep 2018Brabant schetst de bredere (culturele) ontwikkelingen van Brabant(Stad) en daarmee de omgeving waarin het vijfjarige programma 2018Brabant| Samen Culturele Hoofdstad zich ontwikkelt.

Aanleiding

De Stuurgroep 2018Brabant heeft op 28 juni 2011 de Kerngroep opdracht gegeven om een toetsingskader op te stellen op basis waarvan aanvragen in het kader van het 'Dilemma van de Opmaat' getoetst kunnen worden. Hiermee wordt een beperkt budget aangeduid dat vooruitlopend op het inzetten van het budget van € 100 miljoen door de gezamenlijke partners, beschikbaar is gesteld voor eventuele noodzakelijke voorinvesteringen van projecten van internationale allure.

In de Context 2018 schetsen de bestuurlijke partners de inhoudelijke omgeving van de opdracht. Deze context is een bijlage bij de opdracht en duidt de omgeving aan waarbinnen de opdracht van de (op te richten) stichting 2018Brabant moet worden uitgevoerd.

In deze Context 2018, als het ware de culturele paragraaf van BrabantStad, worden de beleidskeuzes per stad en provincie uiteen gezet waarmee inzichtelijk wordt welke culturele basis de partners ieder afzonderlijk en samen creëren. De basis waarop het culturele programma 2018Brabant 2016 – 2020 gebouwd kan worden: een vijfjarig cultureel programma met een proloog in 2016, het hoogtepunt in 2018 en de verankering in 2020.

In relatie tot de beschikbare financiële middelen is het dilemma dat er enerzijds focus moet zijn en de daarbij behorende bundeling van financiële middelen voor de periode 2016 – 2020 en anderzijds dat er tussen 2011 en 2020 geïnvesteerd moet worden in de versterking van de culturele infrastructuur in de regio (de 'humuslaag'). Met te weinig focus en middelen voor 2018 word je geen Culturele Hoofdstad, met te weinig investeringen in de culturele infrastructuur komt de Culturele Hoofdstad te zweven.

In het kader van 'de Opmaat naar Culturele Hoofdstad' is beperkte mogelijkheid voor de bestuurlijke partners om een aanvraag voor financiële steun te doen, indien:

- De projecten inhoudelijk nauw aansluiten op de artistieke visie.
Er moet sprake zijn van noodzakelijke stappen in het licht van 2018. Martijn Sanders adviseert de Stuurgroep.
- Sprake is van een versterking van BrabantStad.
De projecten moeten van belang zijn voor meerdere partners en daarmee voor BrabantStad.
- Deze zonder deze extra financiële impuls in 2012 of 2013 niet blijven voortbestaan.

Steden en provincie inventariseren elk of de partner een project heeft waarvoor geldt dat financiële steun in 2012-2013 noodzakelijk is. De maximaal 6 projecten kunnen met advies van de Stuurgroep worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

Inhoud

Aanleiding	2
1. Inleiding	4
2. Strategische agenda BrabantStad	5
3. Cultuur op de BrabantStad agenda	6
4. De betekenis van de titel Culturele Hoofdstad voor BrabantStad	7
5. Individuele meerwaarde van samenwerking	10
6. Cross-overs	19
7. Regionale samenwerking en de Europese betekenis	20
8. Ter afsluiting	21

1. Inleiding

Deze Context 2018 maakt duidelijk waarom cultuur van belang is voor de ontwikkeling van BrabantStad, wat de betekenis is van de titel Culturele Hoofdstad en waarom BrabantStad de meest geschikte kandidaat voor de titel is. Het laat tevens zien hoe het cultuur-beleid van de individuele partners en de gezamenlijke inspanningen voor 2018Brabant zich tot elkaar verhouden. En daarmee ook waar de individuele en de gezamenlijke meerwaarde van investeren in Culturele Hoofdstad gelegen is.

In het kort:

- De mogelijkheid om met BrabantStad in 2018 de titel Culturele Hoofdstad van Europa te verwerven, is een unieke kans.
- Kijkend naar de economische, ruimtelijke en culturele uitgangspositie van BrabantStad enerzijds en de opgaven en ambities anderzijds, lijkt deze kans BrabantStad 'op het lijf geschreven'.
- Worden (en zijn) van Culturele Hoofdstad versterkt de internationale uitstraling van Brabant als hoogwaardig woon-, werk-, verblijf- en vestigingsgebied en geeft een impuls aan de innovatie gedreven economie en ruimtelijke ontwikkeling.
- Elke partner heeft zijn eigen cultuurbeleid dat nauw verbonden is met de eigen kracht en identiteit. Daarin worden raakvlakken met economische en ruimtelijke ontwikkelingen vaak al gelegd, denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van culturele hotspots in de spoorzones van de steden.
- Overleg en afstemming tussen de BrabantStad partners en het culturele veld (via BrabantBod) leidt tot een kwalitatief hoogwaardige en veelzijdige culturele infrastructuur in de regio waarin het samengaan van vraag en aanbod en verschillende kunst- en cultuurdisciplines geborgd zijn.
- Samen creëren de partners een stevige basis om het programma 2018Brabant op te bouwen.

Waar slimheid, innovatief en creatief vermogen bij elkaar komen, ontstaat vernieuwing. Dit blijkt onder andere uit het feit dat bijna 50% van de jaarlijkse patentaanvragen in Nederland afkomstig is uit Brabant (47,1% in 2010¹). Culturele Hoofdstad sluit daarmee naadloos aan bij de BrabantStad-inspanningen om het leef- en vestigingsklimaat van de regio te versterken en te willen blijven behoren tot de internationale centers of excellence; een ambitie die BrabantStad alleen samen kan realiseren. Het kan de sociale, ruimtelijke en economische doorontwikkeling van BrabantStad versnellen.

Het is na de drastische bezuinigingen en reorganisaties in het culturele domein voor deze sector een kans om zich te 'herpakken'. In de periode 2016 – 2020 zal het culturele programma 2018Brabant zorgen voor een bijzondere dynamiek die er toe kan bijdragen dat de culturele sector zich kan ontwikkelen tot een bestendige en op de toekomst gerichte sector die zich verbonden weet met economie en samenleving.

Last but not least, de ondertitel voor de ambitie Culturele Hoofdstad De Kunst van het Samen Leven is niet toevallig gekozen: Culturele Hoofdstad is ook een manier om het samenleven, een kunst die Brabant van oudsher verstaat, aan te passen aan de vereisten van de 21e eeuw. Het is een actueel en urgent thema in Brabant, in Nederland, in Europa. En het is een manier om de Kunst van het samen werken en samen besturen in BrabantStad te versterken. Óók actueel en urgent, niet in het minst in Europa.

1 Bron: Rapport Octrooien in KvK regio Brabant, april 2010

2. Strategische agenda BrabantStad

BrabantStad bestaat sinds 2001. In 10 jaar is bij de partners het besef gegroeid dat op veel terreinen sprake is van gemeenschappelijke agenda's en belangen, het vertrouwen in samenwerking is gegroeid en het vertrouwen in elkaar. In die jaren is ook een groeiend bewustzijn ontstaan dat BrabantStad haar kracht juist ook ontleent aan dat wat het samen is: de Mozaïekmetropool. Een gebied dat gekenmerkt wordt door ogenschijnlijke tegenstellingen; zowel innovatief als traditioneel, dynamisch als stil, hoog stedelijk als dorps. Dit alles als een samenhangend geheel met sterke onderlinge relaties.

Brabant heeft de afgelopen decennia een succesvolle transformatie doorgemaakt van een agrarische, via een industriële naar een moderne, dienstverlenende economie en vormt samen met de Noordvleugel van de Randstad de kurk waarop de Nederlandse economie drijft. Door mondialisering is Brabant ook verbonden geraakt met wereldwijde stromen van kennis en kapitaal. Brabant behoort op dit moment tot de internationale top van Europese kennis- en innovatieregio's en is in Nederland de absolute innovatieve koploper. Met het oog op de toekomst willen de BrabantStadpartners deze positie verder uitbouwen en consolideren.

Om te blijven behoren tot de internationale 'centers of excellence', moet Brabant(Stad) haar leef- en vestigingsklimaat duurzaam versterken. De ontwikkelopgaven in een notendop:

- Economische versterking door kennis, innovatie en valorisatie.
- Vergroten van de internationale allure en internationaal bereik.
- Versterken van de ruimtelijke structuur van het stedelijke netwerk.

Om deze majeure opgaven te realiseren hebben de partners elkaar nodig. Een goede samenwerking is een voorwaarde sine qua non, vervat in de vierde ontwikkelopgave:

- De kunst van het samenwerken, aangepast aan de dynamiek van de huidige tijd.

Om internationaal op het hoogste niveau te blijven acteren deelt BrabantStad ook een culturele ontwikkelopgave. Want de veelzijdigheid en de kwaliteit van het culturele aanbod bepaalt in belangrijke mate de aantrekkelijkheid van de regio. Om in internationale 'rankings' een slimme - in 2011 zelfs de slimste - en innovatieve regio te blijven, moet ook het culturele aanbod in BrabantStad worden versterkt. Zowel kwalitatief als kwantitatief.

3. Cultuur op de BrabantStad agenda

Steden met een groot en gevarieerd aanbod aan cultuur zijn over het algemeen de populaire woonsteden die de grootste aantrekkingskracht hebben op hoger opgeleiden en mensen uit de hogere inkomensgroepen. Waar vroeger gold 'wonen volgt werken' - waar het werk was, woonden de mensen - geldt steeds vaker dat werken het wonen volgt. In het bijzonder hoogopgeleide, productieve werknemers laten hun werklocatie in belangrijke mate afhangen van de aantrekkelijkheid van een regio als woonlocatie en daarvoor zijn zowel cultuur als natuur van grote betekenis. In deze nieuwe trend volgen bedrijven hun (toekomstige) werknemers, waardoor de aantrekkelijkheid van een stad of regio tevens van invloed is op het vestigingsklimaat voor bedrijven. (Zie Marlet/ Van Woerkens in Atlas voor gemeenten 2011)

De BrabantStadpartners (h)erkennen het belang van cultuur voor de ontwikkeling van de stad en de regio en zijn bereid daar in te investeren, ook in dit tijdstip van economische tegenspoed. Het volgt namelijk logisch uit de ambitie om te willen (blijven) behoren tot de internationale 'centers of excellence'.

De afgelopen jaren is onder de noemer BrabantBod intensief overlegd en samengewerkt tussen het culturele veld en de BrabantStadpartners. Doel hiervan is door samenwerking een sterkere en op de toekomst gerichte culturele infrastructuur in deze regio te realiseren. Deze is gericht op:

- Vernieuwing en meer samenwerking
Vernieuwing gaat over het creëren van nieuwe combinaties. Vernieuwing vraagt om het creëren van de juiste randvoorwaarden die ombuigingen in de culturele sector kunnen bewerkstelligen, stimuleringsmaatregelen die inspelen op positieve trends op de middellange termijn en duurzame investeringen die een aanjaageffect hebben.
- Nieuwe financiering
Het creëren van nieuwe business modellen en marktmechanismen en vernieuwing zorgt voor het stimuleren van de noodzakelijke nieuwe product-markt combinaties in de culturele sector zelf en voor het stimuleren van slimme verbindingen tussen cultuur, economie en ruimtelijke ontwikkeling.
- Complementariteit
Partners werken samen en stemmen investeringen op elkaar af. Niet "iedereen een beetje van dit en een beetje van dat". Hierdoor is BrabantStad - juist in deze tijden van financiële krapte en bezuinigingen - samen beter in staat om een volwaardig palet van kunst- en cultuurdisciplines overeind te houden.
- Een geheel dat meer is dan de som der delen
We profiteren van elkaars kwaliteiten. Investeren vanuit ieders kracht en eigenheid, leidt er toe dat individueel grotere hoogtes worden bereikt, waardoor BrabantStad een brede verscheidenheid van kwalitatief hoogstaande culturele disciplines kent, die de nationale en internationale allure van de regio versterken.

BrabantBod speelt in op een veranderend cultuurbestel. De nieuwe werkwijze leidt tevens tot verandering in de geldstromen in de culturele sector: meer programmatisch, minder institutioneel en met meer betrokkenheid van private partijen. Keuzes die passen bij de lange termijn en in het licht van de ambities die Brabant koestert als innovatieve en duurzame kennisregio. Want hoewel de Brabantse cultuursector te maken heeft met forse bezuinigingen en de reflex om door middel van impuls gelden de culturele basisinfrastructuur niet verder te laten afglijden een begrijpelijke is, is deze strategie – in kringen van economen getypeerd als 'limit the depth' – niet wenselijk omdat deze niet tot verandering leidt.

Financieel zijn BrabantBod en Culturele Hoofdstad gescheiden trajecten. Met structurele middelen waarover het BrabantBod gaat, dragen de partners gezamenlijk zorg voor een goede basisinfrastructuur en creëren op die manier samen een goede basis voor de ambitie Culturele Hoofdstad van Europa.

4. De betekenis van de titel Culturele Hoofdstad voor BrabantStad

Voor de culturele sector zal Culturele Hoofdstad ontegenzeggelijk van grote betekenis zijn. De extra middelen bieden in deze tijden van schaarste kansen voor de sector. Culturele Hoofdstad zal bijvoorbeeld zorgen voor activiteiten die plaats hebben in de in-ontwikkeling-zijnde spoorzones en bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van die gebieden, en daarmee aan een vliegende start van deze hotspots van BrabantStad. De titel Culturele Hoofdstad is ook een aantrekkelijke noemer voor het bedrijfsleven om zich met cultuur te verbinden.

Betekenis van Culturele Hoofdstad voor Cultuur

Culturele Hoofdstad zorgt er in het culturele domein voor dat....

- De sector een impuls krijgt die nodig is om de weg van vernieuwing in te slaan.
- Het vermogen van de sector om te ontwikkelen, experimenteren en ondernemen wordt versterkt.
- Kunstenaars, vormgevers, instellingen en festivals worden uitgedaagd om boven zichzelf uit te stijgen en werken te laten realiseren die ze voorheen niet mogelijk hebben gehouden.
- Brabant aantrekkelijk wordt voor hedendaagse culturele toptalenten in dans, muziek, theater, design, landschapskunst en nieuwe media om zich hier te vestigen en ontwikkelen.
- Toptalenten van de Brabantse kunstvakopleidingen een podium krijgen om zich te tonen.
- Onze talentvolle kunstenaars en ontwerpers worden gelanceerd in een grotere wereld.
- De kunst- en cultuursector zich ontwikkelt tot een volwassen, noodzakelijke en creatieve bedrijfstak die in staat is de ontbrander te zijn voor economische en sociale projecten.
- Nieuwe culturele voorzieningen, samenwerkingen en netwerken ontstaan die nog heel lang na 2018 positief effect zullen hebben.
- Het innovatief vermogen wordt geprikkeld, juist doordat cultuur en kunsten inspireren en vernieuwen.
- Kunst en cultuur een nieuwe invulling kunnen bieden aan sociale cohesie en de notie van samen-leven.
- Brabant aantrekkelijker wordt als vestigingsplaats voor creatieve en innovatieve geesten en voor kenniswerkers. En daarmee ook voor bedrijven die deze werknemers nodig hebben.
- Brabanders nog meer kunnen genieten van cultuur. Als bezoeker en als maker, professioneel en amateur.

De effecten van de investeringen in Culturele Hoofdstad zullen ook doorwerken in de ruimtelijke plannen, economie en samenleving. De ambitie Culturele Hoofdstad zal bijdragen aan alle in de Strategische Agenda genoemde ontwikkelingsopgaven BrabantStad 2012 – 2020:

Economische en maatschappelijke versterking

Culturele Hoofdstad draagt bij aan de economische en maatschappelijke versterking van BrabantStad door...

- Met de kunst van het samen leven als motto van 2018Brabant, verbindingen te leggen tussen mensen, disciplines en sectoren.
- Met verknoping van kennis, inzichten en creativiteit onvermoede ideeën en oplossingen te genereren voor maatschappelijke vraagstukken.
- Het gevoel van gedeelde identiteit en trots onder de bevolking te vergroten;
- Verbetering van het leefklimaat in de steden.
- De betekenis van de titel voor de ontwikkeling van innovatieve en creatieve broedplaatsen en campussen.
- (Door-)dat een goed ontwikkelde culturele sector leidt tot versterking van de creatieve industrie in de regio en daarmee tot versterking van het innovatieve vermogen.
- De titel zal leiden tot het professionaliseren van de vrijetijdseconomie opdat deze klaar is voor het ontvangen van honderdduizenden bezoekers in de periode 2016 – 2020.

Internationale profilering

Culturele Hoofdstad zorgt er voor dat...

- De internationale bekendheid van BrabantStad wordt vergroot.
- Het internationale imago van BrabantStad wordt versterkt.
- Het culturele profiel van BrabantStad wordt versterkt en daarmee de aantrekkelijkheid als vestigingslocatie.
- Het klimaat voor culturele toptalenten om zich te vestigen in BrabantStad wordt vergroot.
- BrabantStad een cultureel topaanbod van internationale allure heeft: toonaangevende festivals en evenementen die gebruik maken van bijzondere locaties en daarmee de identiteit van de regio versterken.
- De wereld ziet wat Brabant te bieden heeft, niet alleen op het gebied van kunst en cultuur maar ook op het gebied van economie, innovatie, organisatievermogen en gastvrijheid.
- De recreatieve sector en horeca zich presenteren als het visitekaartje van BrabantStad waarin innovatie, kwaliteit (high tech), identiteit en menselijke maat (high touch) samen gaan.
- Op en langs de toegangspoorten van Brabant, van Eindhoven Airport, het internationale hogesnelheidsstation Breda tot de A2, A50, A58, A59, A67 en A73, de bezoekers zich welkom weten in BrabantStad European Capital of Culture.
- Brabant op deze manier schroom en bescheidenheid van zich af kan werpen, zelfbewuster wordt en trotser op zichzelf.

Versterking van de ruimtelijke structuur van BrabantStad Mozaïekmetropool

Culturele Hoofdstad-voorbereidingen werken door in....

- De ontwikkeling van een dynamisch en vitaal stadteland met karakteristieke en beeldbepalende elementen en ruimte voor slimme ambachtelijkheid. Denk aan de ontwikkeling van spoorzones, landschappen van allure en herbestemming van grootschalige cultuurhistorische complexen.
- Cultureel erfgoed waarin de moderne samenleving zich verbonden weet met een herkenbaar verleden. Vernieuwing en ontwikkeling van de regio met behoud van de Brabantse identiteit.
- Ruimtelijke ontwikkeling van zowel de stedelijke omgeving als de ruimte daaromheen, in onderlinge samenhang.
- Goede verbindingen met trein, bus, fiets en via de weg in BrabantStad; tussen Breda – Tilburg – Eindhoven - 's-Hertogenbosch en Helmond.

Vernieuwende bestuurlijke samenwerking

Culturele Hoofdstad leidt tot...

- Meerjarige samenwerking in een publiek-privaat programma 2018Brabant.
- Grotere vanzelfsprekendheid om maatschappelijke opgaven in Brabant in te vervolg in nauwe samenwerking met de verschillende maatschappelijke partners uit de 4 O's (onderzoek-onderwijs-ondernemers-overheden) aan te pakken.
- Verbeterde samenwerking tussen de partners waardoor sterker dan nu het geval is individuele plannen worden afgestemd met de gezamenlijke ambities en de BrabantStad partners meer nog dan voorheen samen werken aan een complementair ruimtelijk, economisch en cultureel mozaïek. 2018Brabant is een vruchtbare proeftuin voor verdere ontwikkeling van de BrabantStad-samenwerking.
- Het beter verstaan van de Kunst van het Samen Besturen en tot 'BrabantStad 3.0'.

5. Individuele meerwaarde van samenwerking

De Brabantstadpartners zijn ieder vanuit hun eigen kracht en eigen doelen bezig met het ontwikkelen van hun profiel en identiteit. Zij ontwikkelen hun eigen culturele identiteit, investeren in stedelijke voorzieningen, in spoorzones, doen aan city- en regiomarketing. Dit alles naast 2018Brabant. Vanuit de Brabantstad-gedachte zullen de partners deze profilering meer en meer in onderlinge afstemming ontwikkelen, ten dienste van de Mozaïekmetropool. Dat gaat over het verbinden van cultuur, economie en ruimte, over samen werken, win-win en het creëren van synergie, over het accepteren dat topvoorzieningen in Brabant niet in elke stad voor handen hoeven te zijn. Elk van de partners schetst onderstaand op het gebied van imago, ruimtelijke ontwikkelingen, economisch rendement, culturele en maatschappelijke effecten en de bestuurlijke samenwerking relevante ontwikkelingen in stad en regio waar Culturele Hoofdstad naar verwachting positief zal bijdragen. Met het benoemen van relevante ontwikkelingen wordt de context geschetst waarop het programma 2018Brabant versterkend dient te werken. Voor zover er nu al concrete ideeën zijn waarbij 2018Brabant aan zou kunnen haken, worden deze genoemd. Met deze opsomming wordt geen voorschot genomen op het werk van de artistiek leider. Hij/zij zal het centrale programma 2016 – 2020 vorm geven.

De relevante ontwikkelingen per partner:

BREDA	
Imago • Beeldcultuur • Supply Chain Management (Logistiek) Ruimtelijke transformatie • Realisatie fysiek 'Landmark' in spoorzone Via Breda (Speelhuis uit 1620 van de Nassaus irt nieuwe media/ Multimedial Erfgoedhuis) Bestuurlijke samenwerking • Uitbouw BrabantStad Mozaïek Metropool • Samenwerking binnen het G32 netwerk • Samenwerking Antwerpen en Rotterdam • Europese Samenwerking; thematische samenwerking met Europese steden- en regio-partners w.o. ZO-Engeland, NW-Frankrijk, Vlaanderen en Europese netwerken (ENHSR, Xarxa FP, VIVID)	Economisch rendement • Versterking beeldcultuursector (autonoom, toepassingsgericht) • Via Breda impuls voor werkgelegenheid als nieuw hoogwaardig binnenstedelijk zaken-centrum • Bedrijven binden aan imago (beeld)cultuur en Supply Chain Management (logistiek) Culturele en maatschappelijke effecten • Betrokkenheid burgers, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en onderwijs bij projecten uit Breda en regio in relatie tot 2018BCH • Samenwerking op Noordzuid-as Rotterdam-Antwerpen • (Beeld)cultuur verbinden met bedrijfssectoren logistiek • Meer culturele samenwerking binnen BrabantStad verband en binnen regio West-Brabant
Relevante ideeën Transformatie Via Breda: • Realisatie fysiek 'landmark' in Via Breda (spoorzone) in de vorm van een nieuw Multimedial Speelhuis (voorheen Nassau's) i.s.m. met externe partners. • Internationaal Festival Beeldcultuur. Een groots, innovatief en onderscheidend internationaal festival voor publiek en professionals rondom vernieuwende beelden en toepassingen van beeldcultuur in de eigen leef, woon- en werkomgeving. • Verbinding op as Rotterdam- Antwerpen. • Internationale tentoonstelling in Antwerpen, Breda en Rotterdam over de regionale en internationale beeldvorming rond macht en cultuur, die een historisch en actueel overzicht biedt van beeldvorming door de tijd en de media heen. • Versterking beeldcultuur sector. Opbouw internationale kennisnetwerken op beeldcultuur met publieke en private (onderwijs)partners in de Europese regio's. • Color@speed.breda. Inzetten van beeldcultuurtoepassingen langs de HSL geluidsschermen op zowel de verbindingen naar Antwerpen en Rotterdam als in de stad zelf.	

EINDHOVEN

Imago

- Slimste regio
- Stad van innovatie en design
- Stad van licht
- Strijp-S positioneren als creatieve hotspot

Ruimtelijke transformatie

- Aanjaagfunctie voor Strijp-S
- Verbinding maken tussen campussen

Bestuurlijke samenwerking

- Versterking en verbreding Brainport

Economisch rendement

- Doorontwikkeling Brainport
- Design academy versterken
- TU beter positioneren
- Impuls voor Eindhoven Airport
- Bedrijven binden aan cultuur

Culturele en maatschappelijke effecten

- Versterking Eindhovenens cultureel profiel
- Cultuur in wijken
- Topsport en topcultuur verbinden
- Impuls voor Van Abbe en Muziekcentrum
- Bevordert trots op Eindhoven

Relevante ideeën

- Realisatie van een 'mediacuster' op Strijp-S bestaande uit Natlab 2.0, VOLT, Poeme Electronique, Glow+, festival en jaarprogramma STRP.
- Tijdelijke huisvesting van initiatieven op het gebied van urban culture en urban sports omzetten in definitieve huisvesting.
- Een serie programma's en projecten ontwikkelen die er voor zorgen dat Brainport de Slimste Regio blijft.
- Inzetten op internationale programmering in onder meer Muziekgebouw, Van Abbemuseum, MU en Area51.
- Een betere connectie realiseren tussen cultuur en economie.
- Verbinding van de 3 campussen : High Tech Campus, TU/e campus en Strijp-S als creatieve campus.
- Cultuurhistorie verbeelden middels nieuwe media.
- Onderzoek doen naar haalbaarheid Innovatie Biënnale.

HELMOND

Imago

- Stad van industrieel erfgoed, en industriële innovatie
- Automotive Campus (mobiliteit)
- Foodcapital

Ruimtelijke transformatie

- Aanjaagfunctie voor ontwikkeling Kanaalzone
- Betere inbedding van de automotive campus
- Versterken van imago stad gerelateerd aan het nog aanwezige industrieel verleden

Bestuurlijke samenwerking

- Versterking en verbreding Brainport
- Ontwikkelen draagvlak voor topcultuur in de regio i.s.m. campusgemeenten
- Kunstproject met de zustersteden

Economisch rendement

- Doorontwikkeling Brainport
- Versterking van Helmond als Foodcapital
- Positie ROC versterken
- Impuls voor vestigingsklimaat Brainport
- Bedrijven binden aan cultuur

Culturele en maatschappelijke effecten

- Versterking cultureel profiel Helmond
- Helmond positioneren als aantrekkelijk vestigingsstad voor de topbedrijven in de regio
- Cultuur in wijken verder ontwikkelen, met nadruk op cultuur voor jeugd
- Cultuur en automotive verbinden (link tussen erfgoed en innovatie zichtbaar maken)
- Impuls voor maatschappelijk weefsel en sociale cohesie in Helmond
- Het industrieel Erfgoed benutten voor het creëren van 'trots op de stad'

Relevante ideeën

- Het ontwikkelen van de Kanaalzone
Daarmee krijgt de binnenstad van Helmond een aantrekkelijkere uitstraling (bijvoorbeeld door aanlichten industrieel erfgoed, evenementen op/rond het kanaal etc.) en tegelijkertijd wordt de nog bestaande industrie - die nog steeds een bijzondere plek inneemt in de binnenstad - beter gepositioneerd als 'unique sellingpoint' van Helmond. Bij dat laatste spelen met name Vlisco en Raymakers (textielindustrie) een rol.
- Ontwikkelen van een culturele hotspot
Op het kruispunt kanaalzone/spoorzone wordt de Cacaofabriek ontwikkeld tot multifunctioneel cultuurcentrum met onder meer poppodium, filmhuis en beeldende kunstcentrum.
- Het verbinden van innovatie aan cultuur en maatschappij
De Automotive Campus wil het verleden van de automotive industrie koppelen aan de hedendaagse innovatie, om zo - door middel van een 'Automotive experience center'- de belangstelling voor deze technologische ontwikkeling breder in de maatschappij te laten landen.
- Ontwikkelen creatieve industrie
Onder meer mogelijkheid bieden voor ondernemers binnen de creatieve industrie om zich te vestigen en te starten.
- Het gemeentelijk museum sterker positioneren binnen de regio Zuidoost.

's-HERTOGENBOSCH	
Imago • Stad van Jheronimus Bosch • Vestingstad • Altstadt-Neustadt • Hoofdstad • Evenementenstad Ruimtelijke transformatie • Aanjaagfunctie voor de Spoorzone (Kop v/h Zand, De Gruyterfabriek, Paleiskwartier Zuid, campus Willemspoort) • Culturele Impuls voor Museumkwartier en nieuw theater • Impuls voor ontwikkeling binnenstadslocaties: GZG en Zuidwal (vml Paleis van Justitie en Huis van Bewaring) • Impuls voor Vestingwerken (vestigingwerken als inspiratiebron voor innovatie) Bestuurlijke samenwerking • Versterking 5 sterrenregio • Verankering met evenementen in de regio • Samenwerking min. ELI/min BUZA/NBTC ihkv het Nationaal Evenement • Samenwerking NL ambassades in de zgn. Bosch steden/ landen (NL ambassades in Europa en VS) • Zustersteden (Leuven, Trier) betrekken	Economisch rendement • Doorontwikkeling cultuur historisch profiel • Versterking toeristisch-recreatieve functie binnenstad • Versterking creatieve bedrijvigheid en kennis-bedrijvigheid (FHF, zakelijke dienstverlening) • Beroepsonderwijs sterker verankeren: Kunst-academie, HAS, Avans • Impuls voor 's-Hertogenbosch als bestuurlijk centrum • Bedrijven binden aan cultuur (Essent, ZLTO, rechtbank) • Versterken regioprofiel met cultuur en Food Health Farma) Culturele en maatschappelijke effecten • Versterking cultureel profiel 's-Hertogenbosch: theaterproductiefunctie • Cultuur in wijken • Verbinding culturele onderdelen • Bevordert trots op 's-Hertogenbosch
Relevante ideeën JB500 2016, de viering (impact) van het Nationaal Evenement (becijferd op 122 miljoen economisch effect) en de verbinding/koppeling met het EU voorzitterschap eerste half jaar 2016 (we zetten in op én invulling cultureel programma middel internationale Bosch jaar én naar 's-Hertogenbosch/BrabantStad halen van subtops/bijeenkomsten ministerraden). Wij kiezen voor 4 programma lijnen, geheel aangesloten bij de artistieke visie van 2018Brabant: • (inter)nationaal aansprekend tentoonstellingenreeks in het Nieuwe Museumkwartier. Het voornemen is om periodiek (om het jaar) een grote internationale tentoonstelling aan te trekken, te starten met Bosch in 2016 en Van Gogh in 2018 (Nb prelude in 2014 met een tentoonstelling i.s.m. Museo Escorial (collectie Filips II)).	

- een (inter)nationaal aansprekend podiumkunsten programma in het **Nieuwe Theater en Theaterfestival Boulevard** met in ieder geval 5 wereldpremières in 2016 passend binnen het hoofdprogramma van de Culturele Hoofdstad, te continueren in 2018. Dit internationale programma komt tot stand i.s.m. toonaangevende nationale gezelschappen en internationale co-producties met festivals en gezelschappen uit Europa en de VS.
- **De Tuin / United** zal ontwikkeld worden als de culturele broedplaats in de Bossche spoorzone. De Tuin vormt hét scharnier tussen het Bosch jaar en 2018 Brabant en zal plaats bieden aan bijzondere projecten op het snijvlak van kunst, cultuur en sociale cohesie (kunst van het samenleven) zoals de grootschalige theaterattractie op locatie (i.s.m. Zuidelijk Toneel/Matthijs Rümpke/internationale regisseur/artists in residence/relatie Erasmus-Utopia) voor dag en avond bezoek, gericht op grote publieksaantallen. Daarnaast zal De Tuin de locatie zijn waar vooral de programma onderdelen uit ‘het Visioen van de Stad’ zullen landen (culturele cohesie projecten / de kunst van het samenleven).
- Continuering en verbijzondering van het **Jheronimus Bosch** programma in 2016 en daarna. Evenementen JB500 verankeren aan de stad: Bosch Parade, ByTS, Bosch Art Film, Bosch Requiem, Bosch Diner etc. De ontwikkeling van een fysiek Bosch Spoor in de historische binnenstad: koppeling locaties t.b.v. (inter)nationaal cultuur toerisme (woonhuis, Zwanenbroederhuis, Moriaan, St. Jan/Bouwloos, archieven).

PROVINCIE NOORD-BRABANT

Imago

- Brabant als Europese top kennis en innovatie-regio
- Bekendheid BrabantStad
- Brabant als stadteland/techniek en traditie
- Verblijfsregio van Europese allure

Ruimtelijke transformatie

- Mozaïekmetropool doorontwikkelen
- Grootchalige cultuurhistorische complexen behouden en ontwikkelen door ze een nieuwe betekenis geven
- Landschappen van Allure
- Platteland vitaal houden

Bestuurlijke samenwerking

- Versterking BrabantStad
- Binding met Vlaanderen
- Samenwerking met Europese regio's

Economisch rendement

- Economische topsectoren beter gepositieerd
- Triple helix versterken en verbreden naar 4 O's
- Brabant als economische trekker van Nederland
- Duurzaamheidsdenken inweven in alle sectoren van de economie

Culturele en maatschappelijke effecten

- Landelijke topcultuur ook in Brabant/Brabantbod
- Onderscheidende en complementaire steden, niet iedereen alles
- Cultuur in het landelijk gebied
- Culturele infrastructuur op hoger niveau
- 'Community' stad en ommeland
- Innovatie als facet van alle maatschappelijke domeinen waar de provincie beleid op voert
- Bevordert trots op Brabant

Relevante ideeën

- Van Gogh Brabant
Icoon van Brabantse cultuur van west naar oost en stad en ommeland verbindt. Inspiratie én imago-drager van absolute wereldklasse. Ook een economische drager met groot potentieel. Beide komen samen in een Van Gogh-expositie in Brabant in 2018. Netwerkvorming met de belangrijke Van Gogh Musea (Amsterdam en Kröller-Müller) en Van Gogh-regio's Provence (Culturele Hoofdstad 2014) en Borinage (omgeving Culturele Hoofdstad 2015) draagt aan al deze elementen bij.
- Circo Circolo
Toonaangevend festival op het terrein van het nieuwe circus in de Benelux. Ook prima geschikt voor educatieprogramma's. De setting maakt optimaal gebruik van de landelijke kwaliteit van BrabantStad en wordt ook benut als profilering van die kwaliteit. Aansluiting op internationale netwerken van talentontwikkeling.

- Landkunstprojecten en profilering van het niet-stedelijke gebied
Brabant biedt met divers en kwaliteitsvol buitengebied, een zeer geschikt platform voor landkunst- en landartprojecten. Deze vinden al op grote schaal plaats (Landkunst in het Groene Woud, Kunst aan de A50, Euro LandArt, Dertien Hectare, Elders enz.). Door de inzet van culturele initiatieven uit de steden ook sterke voorbeelden van verbinding tussen culturen en beleving van stadteland. Vormt zo een vertrekpunt voor ontdekking van de landschappelijke, sociale en historische diversiteit en kwaliteit van de regio. Afronding van het project Kunst aan de A50, met de cultuurhistorische struinroutes tussen Eindhoven en Oss, en het landschapskunstproject van de wereldvermaarde Amerikaanse kunstenaar Vito Acconci rond Paalgraven Oss rond 2018, zal een blijvende, internationaal belangwekkende bijdrage leveren. Tevens een schoolvoorbeeld van financiële en bestuurlijke samenwerking tussen grote en kleinere gemeenten.
- BuurtcultuurFonds
Borgt de verbinding van hoogwaardige cultuur aan betrokkenheid en beleving in de haarvaten van de Brabantse samenleving: op het niveau van straat, wijk of dorpskern. Een basis waarop Brabanders hun omgeving opnieuw leren zien, begrijpen en waarderen, en waarop hechte(re) sociale netwerken ontstaan. Deze factoren zijn onmisbare ingrediënten voor een aantrekkelijke en duurzame stad.

TILBURG	
Imago • Heart of Social Innovation • Stad van Daadkracht • Stad van podiumkunsten en topmusea Ruimtelijke transformatie • Aanjaagfunctie voor Spoorzone Tilburg (Werkplaats, NS-hal, Bibliotheek van de Toekomst, etc.) • Verbinding campussen (campus Spoorzone i.o., Fontys hogeschool voor de Kunsten, Tilburg University, etc.) • Doorontwikkeling Leisure Boulevard (Van Efteling tot Beekse Bergen) • Impuls infrastructuur t.b.v. stad als podium Bestuurlijke samenwerking • Versterking en verbreding Hart van Brabant • Versterking Midpoint Brabant • Internationale samenwerking BeNeGo (Belgisch Nederlands Grensoverleg), Inter Cultural Cities (ICC), PortAgora (centraal en oost EU), Changzou (China), Minamia-shigara (Japan), Matagalpa (Nicaragua), Same (Tanzania)	Economisch rendement • Doorontwikkeling Midpoint Brabant (triple helix) • Positionering en versterking onderwijs en kennisinstellingen (Tilburg University, Tisil, Tias Nimbas, Fontys, ROC, etc.) • Impuls voor vestigingsklimaat Tilburg en Hart van Brabant (o.a. Midpoint-programma's leisure, logistics, life sciences en maintenance) • Bedrijven binden aan cultuur (Fuji, Interpolis, CZ, etc.) Culturele en maatschappelijke effecten • Versterking cultureel profiel Tilburg (podiumkunsten en topmusea) • Cultuur in wijken • Ontwikkeling civil society (o.a. verbindingen cultuur, sport en welzijn) • Cultuur verbinden met leisure, logistiek en life sciences • Impuls voor maatschappelijk weefsel en sociale cohesie in Tilburg • Bevordert trots op Tilburg
Relevante ideeën • Het opbouwen van een Kennis-Cultuur Alliantie Spoorzone. • Het doorontwikkelen van de stad tot een Brabants kernpunt voor podiumkunsten (theater, dans, muziek, musical, circus, etc.). • Het verbinden van de Tilburgse kermis (het 2e publieksevenement van Nederland) met de stedelijke / regionale culturele kracht (circus, podiumkunsten en topmusea). • Het versterken van topevenementen (kermis, Festival Mundial, Incubate, Lustwarande, Gipsy Festival, etc.).	

6. Cross-overs

De designsector in Brabant is een mooi voorbeeld van hoe we in onze provincie technologie en ambitie combineren met traditie en ambacht; juist dit soort bijzondere combinaties maakt onze provincie zo succesvol.

Bovenstaande overzichten van de partners vormen een vertrekpunt van waaruit het artistiek team zal bouwen aan het programma 2018Brabant en daarmee aan projecten die de afzonderlijke partners overstijgen, rond de thema's 'we maken de stad', 'we verbinden mensen' en 'we ontdekken de toekomst'. Deze overzichten zijn ook eerste stappen voor de partners om samen te zoeken naar kansen om beleid te verbinden.

Door samenwerking en het creëren van verrassende verbindingen, zal Culturele Hoofdstad zorgen voor een innovatieve dynamiek dat bijdraagt aan:

- Innovatieve ontwikkeling van de ruimte.
- Innovatieve versterking van het sociale en maatschappelijke gezicht van BrabantStad.
- Innovatief ondernemen in de culturele sector.
- Innovatief bestuur.
- Innovatieve contacten in de regio en in Europa.
- Internationale profilering van BrabantStad als innovatieve regio.

7. Regionale samenwerking en de Europese betekenis

Bovenstaande maakt duidelijk dat Culturele Hoofdstad van betekenis is voor de grote uitdagingen waar Brabant op de lange termijn voor staat. Eerder is in dit licht opgemerkt dat een goede samenwerking een voorwaarde sine qua non is om deze majeure opgaven te realiseren. En daarmee komen we aan misschien wel de belangrijkste doelstelling om samen Culturele Hoofdstad te willen worden. Brabant wil de kunst van het samenleven en samen besturen nog beter onder de knie krijgen. Het streven om Culturele Hoofdstad te worden operationaliseert dit hogere doel. 2018Brabant en de extra middelen die beschikbaar worden gesteld zijn daarbij het vehikel.

Het belang van de ontwikkeling van veerkrachtige en concurrerende (groot-)stedelijke regio's speelt een steeds prominenter rol op de Europese agenda. Deze worden aangeduid met het begrip 'metropolitaan gebied', waarmee een grote stad of stedengroep wordt bedoeld met een minimale omvang van 500.000 inwoners en dat van grote economische betekenis is. Ze worden gezien als proeftuinen van de wereldeconomie. Sterke metropolitane gebieden kunnen de toon zetten voor toekomstige ontwikkelingen; ze werken als een magneet op hoogkwalitatieve activiteiten, internationale bedrijven en onderzoekscentra et cetera. In de huidige politiek-bestuurlijke organisatie worden de ontwikkeling van deze gebieden vaak bemoeilijkt, onder andere doordat hiervoor samenwerking is vereist. De ontwikkeling van zo'n regio tot een samenhangend geheel is meestal niet in handen van één bestuurlijke entiteit; samenwerking tussen besturen is een vereiste.

BrabantStad is een metropolitaan gebied met grote Europese en mondiale potentie. En BrabantStad is bekend met de complexiteit van de interbestuurlijke samenwerking die nodig is om de regio door te ontwikkelen. Niet toevallig is 'de Kunst van het Samen Leven' met als variant 'de Kunst van het Samen Besturen' een 'leitmotiv' van de gezamenlijke kandidaatstelling. De inmiddels tienjarige ervaring geeft BrabantStad een voorsprong die voor Europa van betekenis is en maakt BrabantStad een voorbeeld van een nieuwe invalshoek voor duurzame stadsontwikkeling; op verschillende plekken in Europa gaan lokale en regionale overheden en het maatschappelijke middenveld op zoek naar adequate samenwerkingsmodellen.

Niet alleen kan BrabantStad een voorbeeld zijn voor andere Europese regio's. Ervaring leert dat samen besturen een zaak van lange adem is; ook na 10 jaar kent BrabantStad nog strubbelingen met betrekking tot bestuur en taakverdeling, versnipperde, tegenstrijdige en soms concurrerende benaderingen. De huidige samenwerking op weg naar 2018 - en verder - is een kans om de samenwerking tussen de BrabantStad partners te versterken. Eén gezamenlijke culturele agenda voor BrabantStad als proeve van bekwaamheid, op weg naar een gezamenlijke agenda voor Brabant(Stad).

Lange termijn doelen waaraan de gezamenlijke voorbereidingen voor 2018Brabant bijdragen:

- Gezamenlijke lange termijn agenda voor regionale ontwikkeling.
- Multi-level governance waarbij lokale, regionale, nationale en transnationale sturing wederzijds versterkend werken (top-down en bottom-up grijpen doeltreffend in elkaar).
- Overkomen van traditionele tegenstellingen en spanning tussen stedelijke en niet-stedelijke agenda's en een betere interactie tussen steden en omliggende regio's.
- BrabantStad als duurzame Mozaïekmetropool (klimaatverandering, energie, milieu, demografisch en sociaal-cultureel).
- Economische herstructurering van industrie en diensten.
- Ontwikkeling met behoud en versterking van de regionale identiteit.

8. Ter afsluiting

De gezamenlijke kandidaatstelling voor de titel Culturele Hoofdstad van Europa is BrabantStad op het lijf geschreven. Het biedt de kans om Europa te tonen wat BrabantStad is: een bruisende regio waar het leven goed is en veel te beleven valt, dankzij de verbinding van cultuur en creativiteit met andere domeinen, oog voor identiteit en intensieve bestuurlijke samenwerking.

Ook belangrijk: het biedt de kans om als regio door te groeien naar een metropool op Europese schaal. Om daar te komen is het nodig om de kunst van het samen besturen op een hoger niveau te gaan beheersen. Het 'Dilemma van de opmaat' waarin de zes bestuurlijke partners samen komen tot een afweging hoe de op korte termijn beschikbare €3 miljoen in te zetten, is een eerste oefening. Ondertussen wordt de samenwerking bij afzonderlijke onderdelen van de culturele context van BrabantStad gecontinueerd, versterkt en/of opgestart:

A. BrabantBod

Afspraken en afstemming leiden tot een culturele sector die zich kenmerkt door complementariteit en kwaliteit.

B. Gezamenlijke voorbereiding van de definitieve kandidaatstelling

- *Eindhoven zal zich in 2012 namens allen kandidaat stellen.*
- *In een bestuursovereenkomst wordt de samenwerking onderling vastgelegd.*
- *De partners richten daartoe een stichting op.*
- *Deze krijgt opdracht om een bidbook te maken waarmee Eindhoven/ BrabantStad zich zal kandideren.*

C. Cross-overs

De partners zoeken bij de stedelijke / regionale ontwikkeling meer en meer de onderlinge afstemming op waardoor eigen plannen tevens ten dienste van de ontwikkeling van de Mozaïekmetropool staan. Er ontstaat een nieuwe grondhouding die gaat over verbinden. Verbinden van cultuur, economie en ruimte, over samen werken, win-win en het creëren van synergie.

D. Gezamenlijke opdracht aan de stichting 2018Brabant om een bidbook te maken waarmee Eindhoven zich namens BrabantStad kandideert voor de titel.

- *De contouren van het culturele programma dat hierin wordt gepresenteerd, moet bijdragen aan:*
- *Een hoogwaardig internationaal aansprekend gedifferentieerd cultureel aanbod.*
- *Echte complementariteit tussen de steden.*
- *Veel vernieuwende cross-overs.*
- *Internationale bekendheid van BrabantStad als place to be.*
- *Stevige betrokkenheid van private partijen en burgers bij de plannen.*
- *Vernieuwende vormen van samenwerking (publiek-privaat).*
- *Verdeling van de middelen en het programma over de regio over de jaren 2016 – 2018 – 2020.*
- *De ruimtelijke, economische, sociale en culturele ontwikkeling van BrabantStad.*

Hello Europe, we are Brabant!
Bonjour l'Europe, nous sommes Brabant!
Gutentag Europa, wir sind Brabant!

BRABANTSTAD[®]

